

overzichtskartaal parochiekerken en dekenijen Gent

PILOOTPROJECT: LANGE TERMIJNVISIE OP DE TOEKOMST VAN DE PAROCHIEKERKEN OP HET GRONDGEBIED VAN STAD GENT

- lange termijnvisie op de toekomst van de parochiekerken op het grondgebied van de stad Gent
- inventarisatie van en ontwikkeling van een beoordelingstool voor de parochiekerken
- opdracht met toepassing van de wet op de overheidsopdrachten

STUDIE
2013

OPDRACHTGEVER
Stad Gent

ONTWERPTEAM
Abscis Architecten

LIGGING
9000 GENT

overzicht parochiekerken

PILOOTPROJECT: LANGE TERMIJNVISIE OP DE TOEKOMST VAN DE PAROCHIEKERKEN OP HET GRONDGEBIED VAN STAD GENT

Overal in de westerse wereld worden vele duizenden kerken ondergebruikt en gesloten. In sommige landen als Nederland en Engeland bestaat dit fenomeen sinds de jaren 1960-1970; in landen als Duitsland, Frankrijk en België is dit relatief nieuw en het resultaat van de combinatie van de economische crisis, de westerse maatschappelijke identiteitscrisis en de toenemende secularisering. Door de gestage afname van de kerkpraktijk worden een aantal parochiekerken minder of niet meer gebruikt voor hun religieuze functie. Ze zijn alleen open tijdens de eredienst of andere religieuze plechtigheden als doopsels, huwelijken en begrafenissen. Onbruik van kerkgebouwen leidt tot verwaarlozing en verval, wat op termijn leidt tot belangrijke onderhouds- en herstellingskosten. De wanverhouding tussen de frequentie van gebruik en de noodzakelijke budgetten voor exploitatie, herstelling en restauratiewerken, ligt dan ook aan de basis van dit onderzoek.

Naar aanleiding van een concreet restauratieproject, met name de totale renovatie van de 19e eeuwse kerk Sint-Jan Baptist, die het totale voorziene begrotingsbudget van de stad Gent voor erediensten over diverse dienstjaren zou opgebruiken, werd in het voorjaar 2011, op voorstel van het kabinet van schepenen Peeters, een eerste overleg georganiseerd met de diverse belanghebbende actoren, zijnde afgevaardigden van de Bisschoppelijke overheid, van de 3 Centrale Kerkbesturen, van de Dienst Monumentenzorg en Architectuur, de cel erediensten van de stad Gent en enkele

experten.

De werkgroep stelde het volgende doel voorop:

“Het uitwerken van een langetermijnvisie betreffende de toekomst van de parochiekerken op het grondgebied Gent zodanig dat, rekening houdende met alle randvoorwaarden zoals o.a. het bouwhistorisch/cultureel aspect, het parochiaal aspect, het bouwfysisch aspect, de sociale en economische context en de ruimtelijke en planologische aspecten te komen tot een optimale rationele benutting van de gelden vastgelegd door de stad Gent voor de instandhouding en de werking van de parochiekerken.”

Op basis van de conceptnota “Een toekomst voor de Vlaamse parochiekerk” van minister Geert Bourgeois zijn de verschillende actoren vervolgens elk in hun domein het werkveld gaan bevragen en gestart met inventariseren:

- Een snel-inventarisatie van de Gentse parochiekerken door de Dienst Monumentenzorg en Architectuur, op basis van methodologie van Thomas Coomans
- Opgave van de bouwfysische toestand en aanwezige verwarmingssysteem door cel erediensten Stad Gent

- Inventarisatie eigendommen van diverse kerkfabrieken en VZW Parochiale werken, grenzend aan de kerkgebouwen
- Gestructureerde bevraging door het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC)
- (...)

Daarnaast werkten de verschillende Centrale Kerkbesturen met hun kerkfabrieken aan dekenale plannen. Deze plannen zijn waardevol, maar houden weinig rekening met eventuele erfgoedwaarde, marktpotentieel, aanwezige parkeerplaatsen, toegankelijkheid,... Met dit pilootproject, waarin we een methodiek ontwikkelen die ook voor andere steden en gemeenten bruikbaar is, helpen we een toekomsttraject voor de verschillende kerken te concretiseren, rekening houdend met alle randvoorwaarden.

1. INVENTARISATIE

Voor het opstellen van de beoordelingsmethodiek is in eerst alle relevante informatie verzameld, gesystematiseerd en aangevuld in een overzichtelijke database. Deze database zal consulteerbaar zijn en kan te allen tijde verder aangevuld of gecorrigeerd worden. De verzamelde gegevens zijn waardevol, maar niet altijd even bruikbaar. Teveel informatie vertroebelt het zicht. Sommige gegevens zijn niet relevant in de beoordeling, maar zijn wel nuttig als achtergrondinformatie, of bij een verdere (haalbaarheids)studie van het betreffende kerkgebouw.

Op basis van verschillende gesprekken met diverse actoren en diensten werden uit alle informatie acht hoofdparameters of -criteria naar voren geschoven en opgenomen in het beoordelingsinstrument. De betrouwbaarheid van de gegevens is uitermate belangrijk voor het onderzoek. De onderzoeksgegevens zijn immers rechtstreeks gekoppeld aan het beoordelingsinstrument.

2. BEOORDELINGSINSTRUMENT

In het beoordelingsinstrument beschouwen we vier opties voor een kerkgebouw:

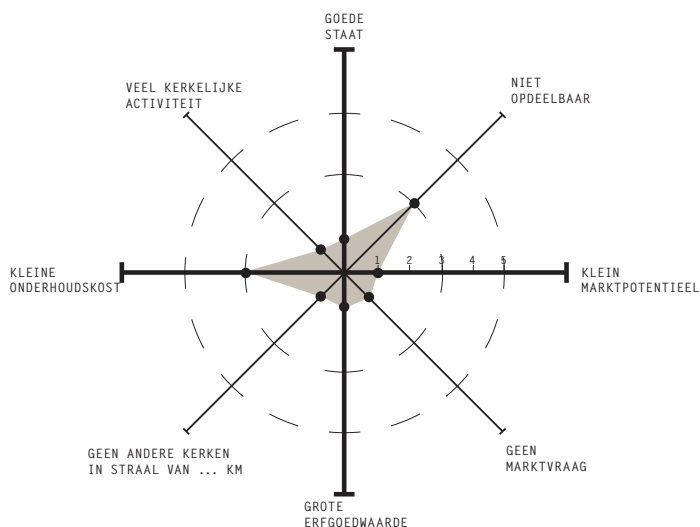
- 1) Valorisatie en medegebruik
De kerk blijft als gebouw voor de eredienst in gebruik.
- 2) Nevenbestemming
Bij nevenbestemming blijft de kerk ook als gebouw voor de eredienst in gebruik (dat kan voor een gedeelte, of voor bepaalde tijdstippen) maar wordt daarnaast ook in een andere functie gebruikt: markthal, winkel, gemeenschapscentrum, cultureel centrum, polyvalente zaal,... De mogelijkheden zijn ruim, maar niet oneindig. Zo mag de nevenbestemmingen geen afbreuk doen aan het gebruik voor de eredienst.
- 3) Herbestemming
Als de kerk helemaal niet meer voor de eredienst gebruikt wordt en 'ontwijd' wordt kan ze een herbestemming krijgen.
- 4) Afbraak of partiële sloop
Als herbestemming door allerlei redenen niet mogelijk is, rest ten vierde: de afbraak of partiële sloop.

Per kerk wordt gekeken welk traject als voorkeursscenario kan beschouwd worden op basis van zo objectief mogelijke én vergelijkbare informatie. Andere aspecten kunnen om methodologische redenen niet worden meegenomen.

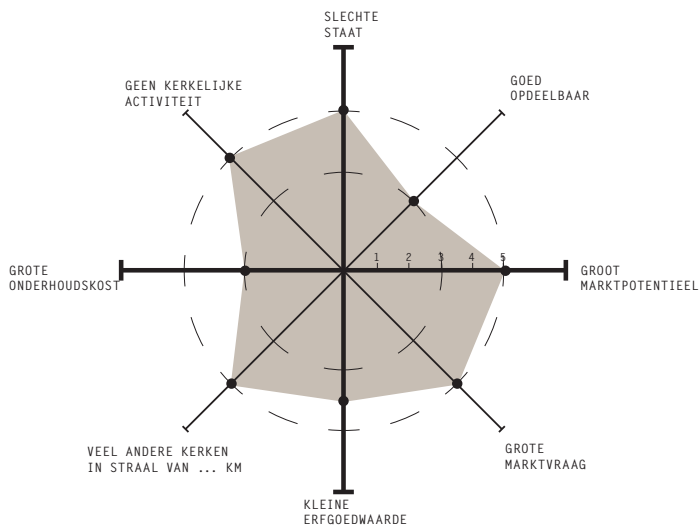
Door het toekennen van punten werden de verschillende waarderingen van de parameters op één noemer gebracht: elke hoofdparameter heeft een aantal onderliggende parameters die telkens beoordeeld worden met een puntensysteem. De toe te kennen scores hebben geen absolute, maar steeds een relatieve waarde. Het gaat er immers steeds om een zinvol onderscheid te maken tussen de verschillende parochiekerken, in vergelijking met elkaar. De beoordeling 'matig/slecht' of 'zeer goed/uitstekend', met hun respectievelijke score, is steeds in vergelijking tot de andere kerkgebouwen.

Omdat niet iedere subparameter even zwaar weegt, zijn daarnaast

VALORISATIE / MEDEGEBRUIK

AFBRAAK / PARTIEEL BEHOUD

wegingsfactoren nodig. Deze wegingsfactoren werden naar best vermogen bepaald en verfijnd naar aanleiding van gemaakte opmerkingen, zodat in de totaalscores een zinvol onderscheid ontstaat tussen de verschillende kerkgebouwen. Uiteindelijk worden bepaalde parameters versterkt of afgezwakt naargelang het toekomsttraject van het kerkgebouw (valorisatie / medegebruik – nevenbestemming – herbestemming – afbraak / partiële sloop). Hiervoor worden bepaalde regels toegepast: omkering waardering, vermenigvuldiging van waardering,...

Het eindresultaat is een gefundeerde beoordelingstool die alle elementen binnen dit proces in kaart brengt en tegen elkaar afweegt. Dit maakt het mogelijk om voor de 46 parochiekerken een langetermijnvisie te bepalen en de instandhouding van de parochiekerken rationeel te optimaliseren. Daarnaast kan de visie een aanzet zijn voor innovatieve projecten die de leefbaarheid in een wijk kunnen verhogen.

1.	ERFGOEDWAARDE	architectuur interieur context	3 3 2
2.	BOUWFYSISCHE STAAT	structuur buitenschil interieur	2 2 1
3.	THEORETISCH MARKTPOTENTIEEL	gemiddelde grondwaarde terreinoppervlakte omliggende faciliteiten bestemming / zone afsplitsbaarheid	2 2 1 2 2
4.	GEBOUWONDER HOUDSKOST	huidige exploitatiekost oppervlakte gebouw complexiteit verwarming	1 2 2 1
5.	GEBRUIK (KERKELIJK + NIET KERKELIJK)	vitaliteit geloofsgemeenschap week(end)vieringen toerisme / cultuur / buurt / ...	3 2 2
6.	FUNCTIONALITEIT	opdeelbaarheid/nevenruimtes voorzieningen (san, keuken, ...)	3 2
7.	BEREIKBAARHEID	openbaar vervoer parking	3 2
8.	NABIJHEID ANDERE PAROCHIEKERK	aantal kerken in straal van 1km (stad) of 1,5km (rand/oost)	1

subparameters in overleg met betrokken actoren